

13. לתת מכל הלב

מתבוננים ובונים

שכבה צעירה

רציונאל

בראשית כ"ד, י"ב-י"ד מסופר על מבחן החסד שעורך אליעזר עבדו של אברהם בחיפושיו אחר כלה נאותה ומתאימה ליצחק, בן אדונו. וכך כתוב: "ויאמר: ה' אלקי אדני אברהם, הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדני אברהם. הנה אנכי נצב על עין המים ובנות אנשי העיר יצאת לשאב מים. והיה הנער אשר אשר אליה: הטי נא כדף ואשתה, ואמרה: שתה, וגם גמליך אשקה - אתה הכחת לעבדך ליצחק, ובה אדע כי עשית חסד עם אדני".

אליעזר שחי בבית אדונו אברהם ספג את מידת החסד, וזו המידה שהוא מחפש לבן אברהם. לפי מידה זו יש לתת לזולת בשמחה מעבר למה שהוא מבקש או מעבר למקובל. האופן שבו אברהם מכניס שלושה ישמעאלים לאוהלו ממחישה עד היכן מגעת מידת החסד. הצעתו הפשוטה של אברהם לתת מים ופת לחם: "יִקַּח נָא מְעַט מִיַּם וְרִחְצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֵנוּ תַּחַת הַעֵץ וְאִקְחָה פֶת לְחֶם וְסָעַדוּ לְבָבְכֶם אַחֵר תִּעְבְּרוּ, כִּי עַל כֵּן עֲבַרְתֶּם עַל עֲבֹדְכֶם" (בראשית י"ח, ד'-ה'), מסתיימת בארוחה גדולה: "וימחר אברהם האהלה אל שרה ויאמר מהרי שלש סאים קמח סלת לוש וועשי עגות ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב ויתן אל הנער וימחר לעשות אתו ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו" (שם, ו'-ח').

על כן העבד הנאמן מחפש אישה שדמותה ומידותיה הולמות את בית אברהם, והוא אכן מוצא: "ותמחר, ותער כדה אל השקת, ותרך עוד אל הבאר לשאב; ותשאב לכל גמליו" (בראשית כ"ד, כ'). בשיעור הזה נלמד על מידת החסד שאין לה שיעור מתוך התבוננות במעשיה של רבקה שהרבתה בחסד. כמו כן נתרגל עם התלמידים מצבים של נתינה מחיי היום-יום באופן שבו ילמדו לתת מעבר למה שמצופה מהם או יותר מהמקובל.

מטרות

- התלמידים ילמדו על מידת החסד של רבקה אמנו.
- התלמידים ישאפו להרבות במעשי חסד.
- התלמידים יתרגלו מעשי חסד בתוך הכיתה.

מבנה השיעור

- פתיחה: "וגם לגמלך אשאב" - מדרש תמונה (מליאה)
- שלב א': מבחן החסד (עבודה יחידנית)
- שלב ב': כד של חסד (מליאה)
- סיכום: נערה טובה יפת עיניים, שיר (מליאה)

ההכנות הנדרשות

חסד ונתינה, שכבה צעירה,
שיעור 13 – לתת מכל הלב
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

- יש לצלם בהגדלה את תמונת "נערת החסד" (נספח 1) ואת הדמויות (נספח 3).
- יש לצלם את דף "מבחן החסד" (נספח 2) כמספר תלמידי הכיתה.
- יש לצלם או להכין את הדף "כד של חסד" (נספח 4).
- יש לצלם את השיר "נערה טובה יפת עיניים" מאת לוי קיפניס (נספח 5) כמספר תלמידי הכיתה.

מהלך השיעור:

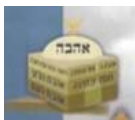
פתיחה: "וגם לגמלך אשאב" - מדרש תמונה (מליאה)

- נציג בפני התלמידים את תמונת "נערת החסד" (נספח 1).
- נשאל:
  - מה רואים בתמונה?
  - מדוע שם התמונה הוא "נערת החסד"? נמקד את התלמידים בהבדל בין בקשת העבד לבין הנתינה של רבקה (אליעזר ביקש מעט מים מהכד ואילו רבקה נתנה לו מים והשקתה את כל גמליו. נתאר את הקושי שבשאיבת מים מהבאר ונציין את כמות המים הגדולה ששותה גמל).

- נסביר כי גמל שותה בממוצע עשרה פחים! הזמן הנדרש למילוי פח אחד מן הבאר ולשפיכתו אל השוקת הוא שלוש דקות לפחות. כדי להגיע לבאר עצמה רבקה צריכה הייתה צריכה לרדת כמה מדרגות וכמובן גם לעלות ממנה ("ותרד העינה"). נמצא שכדי להשקות גמל אחד הייתה צריכה רבקה לפחות חצי שעה, וכדי להשקות את "כל גמליו" - גם אם מדובר רק בעשרה גמלים - נדרשו כמה שעות. נזכיר שהשעה היא "לעת ערב, לעת צאת השואבות", וכבר חושך בחוץ ואולי גם קשה לראות, אבל רבקה מוכנה להקדיש שעות מרובות לעשיית חסד עם האיש הזקוק לכך.
- נקרא את הפסוקים הבאים המתארים את מעשיה של רבקה (בראשית, כ"ד, י"ז-כ"). בכל פעם שנגיע למילה מודגשת נקרא אותה בהטעמה ונבקש מהתלמידים לרקוע ברגליהם על הרצפה במעין תנועת ריצה.

וְרָץ הָעֶבֶד לְקִרְאָתָהּ. וַיֹּאמֶר: הֲגִמְיָאִינִי נָא מְעַט מִיַּם מִפְּדֶךָ.
וַתֹּאמֶר: שְׁתֵּה אֲדֹנָי. וַתִּמְהַר, וַתִּרְדַּךְ פְּדָה עַל פְּדָה וַתִּשְׁקָהוּ. וַתִּכַּל לְהִשְׁקָתוֹ.
וַתֹּאמֶר: גַּם לְגַמְלֶיךָ אֲשָׂאב, עַד אִם כָּלוּ לְשִׁתָּה. וַתִּמְהַר, וַתַּעַר פְּדָה אֶל הַשְּׁקֵת, וַתִּרְץ עוֹד אֶל הַבָּאֵר לְשָׂאב. וַתִּשָּׂאב לְכָל גַּמְלָיו.

- נשאל: כיצד התורה מתארת את מעשה החסד של רבקה? איזו מילה חוזרת על עצמה? (ת: ותמהר, ותרץ).
- נשאל: מה זה בא ללמד? (ת: רבקה עשתה מעשי חסד מתוך זריזות ושמחה).
- נסכם ונאמר: רבקה נתנה יותר ממה שביקש ממנה העבד ונתנה מכל הלב בזריזות ובשמחה.
- נספר כי העבד נשבע לאברהם למצוא ליצחק אישה והוא חיפש אישה שתתאים לבית אברהם.

חסד ונתינה, שכבה צעירה,
שיעור 13 – לתת מכל הלב
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

● נשאל: מה מיוחד בבית אברהם? נתאר את הכנסת האורחים המיוחדת של אברהם שהייתה מכל הלב.

● נקריא את הפסוקים המתארים את מעשי החסד של אברהם (בראשית י"ח, וי-ז). בכל פעם שנגיע למילה מודגשת נקרא אותה בהדגשה ונבקש מהתלמידים לרקוע ברגליהם על הרצפה במעין תנועת ריצה.

וַיְמַהֵר אַבְרָהָם הָאֱלֹהִים אֶל שָׂרָה. וַיֹּאמֶר: מִהָרִי שְׁלֹשׁ סָאִים קָמַח סִלַּת, לוֹשֵׁי וְעֹשֵׂי עֲגוֹת. וְאֵל הַבָּקָר רֹץ אַבְרָהָם, וַיִּקַּח בֶּן בָּקָר רֹד וְטוֹב, וַיִּתֵּן אֶל הַנֶּעֶר, וַיְמַהֵר לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ.

● נשאל: במה דומה מעשה החסד של רבקה לזה של אברהם? (ת: גם אברהם עושה הרבה מעבר למה שהתבקש מתוך זריזות ושמחה).

● נאמר: העבד מצא שרבקה דומה לתכונות של אברהם. גם היא נותנת מכל הלב ומכניסה אורחים, גם היא ממהרת ורצה לקיים ולהרבות במצווה אפילו שזה לא מקובל או שבכלל לא ביקשו ממנה. גם אברהם וגם רבקה מקיימים את המצווה בזריזות ובשמחה.

שלב א': מבחן החסד (עבודה יחידנית)

● נקריא את הקטע הבא ונבקש להשלים:
העבד חשב: אני אעשה מבחן למי מהנערות יש את מידת החסד, אלך לבאר ואבדוק את הנערות המגיעות לשאוב מים.

הנערה שאבקש ממנה מעט מים והיא תיתן לי בדיוק מה שאבקש, היא: _____ (ת: לא מתאימה ליצחק).
אך הנערה שבזריזות ובשמחה תיתן לי יותר ממה שאבקש, ותשקה אותי וגם את הגמלים שלי היא: _____ (ת: מתאימה ליצחק).

● נשאל: מה אנו למדים על מידת החסד? (ת: מידת החסד זה לתת יותר ממה שצריך ולתת מכל הלב בנדיבות, בזריזות ובשמחה. מידת החסד היא בסיס חשוב באישיותו של האדם, וקיומה הוא תנאי להצטרפות למשפחת אברהם).

● נסביר שכעת ניבחן במידת החסד שלנו.

● נחלק לכל תלמיד את דף "מבחן החסד" (נספח 2) ונבקש למלאו.

● נציג את תוצאות המבחן:

מי שענה לפי הסדר: 1, 2, 3 - הוא ילד חסד, כל הכבוד. מי שלא ענה כך - עליו להתקדם ולעבוד על מידת החסד.

שלב ב': כד של חסד (מליאה)

● נסביר כי אם נדייק בפסוקים נמצא כי במעשה החסד שעשתה רבקה עם אליעזר היא הרבתה בשלושה אופנים: הצעת החסד לאנשים נוספים, הצעת החסד בכמות מרובה, והצעת חסד נוסף.

○ הצעת החסד לאנשים נוספים: רבקה התבקשה להשקות את אליעזר, והיא השקתה גם את אליעזר וגם את גמליו.

חסד ונתינה, שכבה צעירה,
שיעור 13 – לתת מכל הלב
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

הצעת החסד בכמות מרובה: רבקה נשאלה אם יש מקום לשינה ליום אחד "ללון", והיא הציעה מקום שינה למספר ימים "ללון" (על פי פירוש רש"י).
הצעת חסד נוסף: רבקה נשאלה האם יש מקום לשינה, והיא הציעה גם מקום לשינה וגם מספוא.

- נתלה על הלוח את הדמויות של העבד ושל רבקה (נספח 3).
- נוציא בועת קומיקס לכל אחת מהדמויות. נכתוב את בקשתו של אליעזר ואת תשובתה של רבה בבועות, ונדון על מידת ריבוי החסד של רבקה.
- נסביר שכמו בכל מידה כדי להגיע למידת ריבוי החסד צריך להתאמן.
- נזמין תלמיד אחד וניתן לו את אחד מכרטיסי "כד של חסד" (נספח 4). נדון במליאה כיצד אפשר להרבות בחסד במקרה המוזכר. כך נעשה גם עם שאר כרטיסי נספח 4.

נערה טובה יפת עיניים, שיר (מליאה)

- נחלק את השיר "נערה טובה יפת עיניים" מאת ליון קיפניס (נספח 5).
- נשמיע את השיר ונלמד את התלמידים לשיר עם המנגינה.
- נדון עם התלמידים:
  - אילו חסדים מתאר השיר? (ת: השקיית העבד והגמלים והכנסת אורחים).
  - מה הכוונה בביטוי "יפת עיניים"? (ת: רבקה ראתה בעין יפה את הזולת וגמלה חסדים בעין טובה בנדיבות).
  - מה קיבלה רבקה? (ת: נזם פז וצמיד זהב).
  - למה זכתה בזכות מעשי החסד? (ת: להיכנס לבית אברהם ולהיות אחת מהאמהות הקדושות של עם ישראל. לתאר את רבקה באוהל שרה).
- נאמר: כשאנו מקיימים חסדים אנו עושים כמעשי האבות והאמהות הקדושים: אברהם, יצחק ויעקב, שרה, רבקה, רחל ולאה, ובכך אנו ממשיכים את דרכם ועם ישראל חי וקיים לעד.

סיכום: כד של חסד (מליאה)

הצעה להעשרה:

- נספר לתלמידים כי בימים הקרובים נמשיך במבצע "כד של חסד".
- נציב כד שקוף על שולחן המורה ולידו גולות או אבני זכוכית לקישוט השולחן בשני גדלים.
- נסביר כי בכל פעם שיתקיים בכיתה מעשה חסד נכניס לכד גולה או אבן זכוכית, כאשר הכד יתמלא תזכה הכיתה בפרס כלשהו.

נספח 1: נערת החסד

נספח 2: מבחן החסד

אמא בקשה ממך לאסוף את הלגו מהרצפה.
על הרצפה היו מפזרים עוד חפצים כגון גרביים, כלי כתיבה ופאזל.

מה גדולה?

1. ארים את כל החפצים למקומם.
2. אמא בקשה לאסוף רק לגו וצריך לשמע בקולה.
3. אני אגיד לה שאחי הקטן פזר ולא אני.

המורה בקשה ממך לעזור לשלום לפתור תרגיל בחשבון.
תוך כדי עזרה שמת לב ששלום מתקשה בתרגיל נוסף.

מה גדולה?

1. המורה בקשה רק תרגיל אחד וזהו.
2. אלמד אותו אחר הצהרים את כל התרגילים.
3. אני לא חבר של שלום ואין לי חשק לעזור לו.

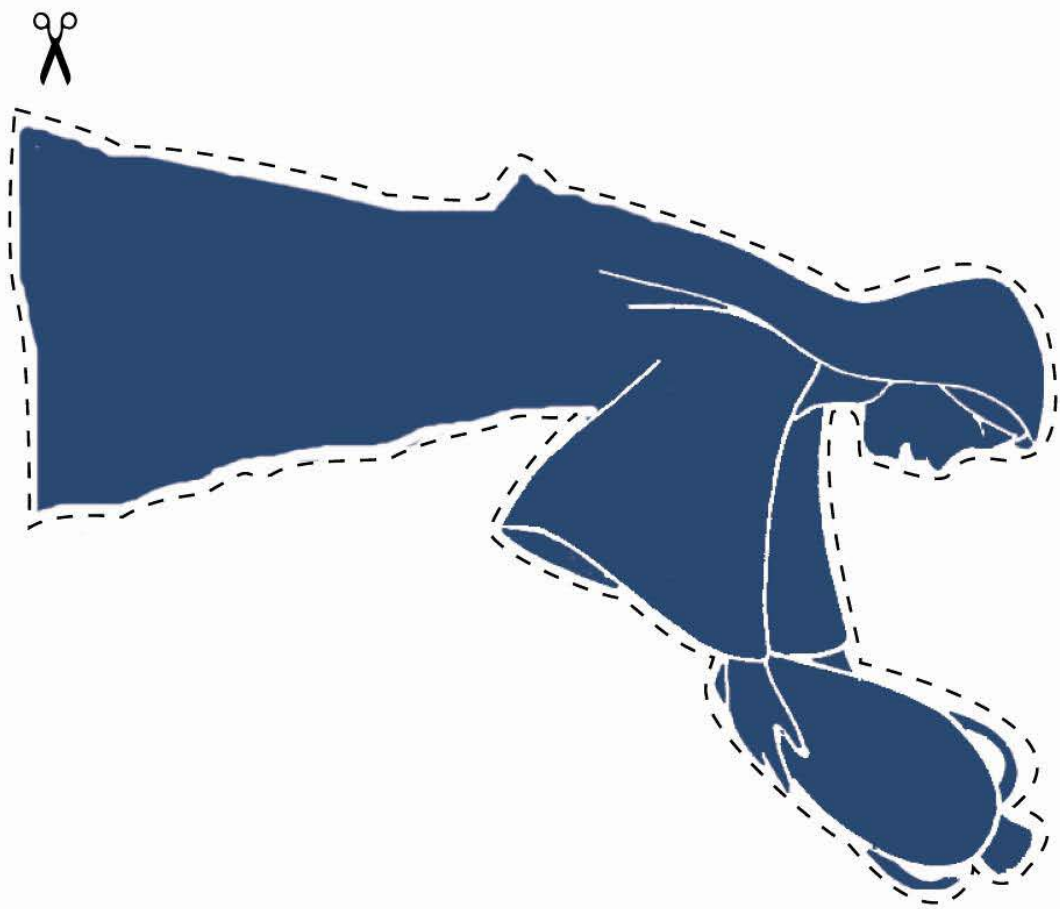

כשהיית בבקור אצל סבתא וסבא הם בקשו ממך קצת שקט כי הם
צריכים לנוח. אחותך הקטנה נפלה ובכתה בקול רם.

איך אגוב?

1. אני אשאר בשקט אבל אני לא אחראי על אחותי הקטנה.
2. אני אשמח שאחותי בוכה כדי שסבתא וסבא יקומו ואני אוכל להמשיך להרעיש.
3. אנחם את אחותי ואטפל בה כדי שלא תפריע לסבא וסבתא.

נספח 3: דמויות אליעזר ורבקה

נספח 4: כד של חסד

מקרה שני:

חברה נגש אליה וספר פי שכח את הקלמר והוא זקוק לעפרון.

פיצד תוכל להרבות בחסד?

תשובה:

Two horizontal lines for writing the answer.

מקרה ראשון:

הבאת לפתה את הפדורגל החדש שקבלת במתנה, ותכנת לשחק בהפסקה עם יוסי חברך הטוב.

איה תוכל להרבות בחסד?

תשובה:

Two horizontal lines for writing the answer.

מורה שלישי:

חברך מספר פי הריו נסעו הערב והוא רוצה לבוא לישן אצלך.

פיצד תרבה בחסד?

תשובה:

Two horizontal lines for writing the answer.